OPGEDRA AAN MY VADER EN MY MOEDER

DIE PROBLEMATIEK VAN GELOOF-SEKERHEID IN DIE GODSDIENSONDERRIG AAN AFRIKAANSE ONDERWYSSTUDENTE

deur

HENRY JAMES SAMUEL STONE
(B.A.; B.Ed.)

Verhandeling voorgelê ter gedeeltelike voldoening aan die vereistes vir die graad
MAGISTER EDUCATIONIS
in die
fakulteit Opvoedkunde aan die Potchefstroomse Universiteit vir Christelike Hoër Onderwys.

Studieleier: Prof. dr. B.C. Schutte
Hulpleier: Prof. dr. S.J. van der Walt

Desember 1967

INHOUDSOPGAWE

	Pagina
Dankbetuiging	ix
Probleemstelling ter inleiding	x

HOOFDEEL EEN
(DOGMATIES)

HOOFSTUK I

Geloofsekerheid volgens gereformeerde gesigspunt

A.	Skyngeloof	1
B.	Saligmakende geloof	2
1.0	Geloof is 'n genadegawe	2
2.0	Geloof is kennis	3
3.0	Kennis en vertroue	6
4.0	Geloof is sekerheid	9
5.0	Die voorwerp van geloof	14
6.0	Geloof en uitverkiesing	15
7.0	Geloof en wedergeboorte	19
8.0	Geloof en bekering	21
9.0	Regverdigmaking en geloof	23
10.0	Geloof en heiligmaking	28
11.0	Geloof en volharding	37

HOOFSTUK II

Besondere aspekte van geloofsekerheid

A.	Enkele aspekte van geloofsekerheid nader toegelig:	
1.0	Die noodsaaklikheid van geloofsekerheid	39
2.0	Die fondament van geloofsekerheid .	42
3.0	Verbandlegging	45
4.0	Die groei van geloofsekerheid . . .	49
5.0	Geloof is stryd	51
B.	Die weg tot geloofsekerheid beoordeel vanuit gereformeerde gesigspunt:	
1.0	Die metode van bewyslewering	53
2.0	Die metode van ervaring (Schleiermacher)	55

Pagina

3.0 Die metode van bevinding (die Piëtisme) 59
4.0 Die metode van die Hernhuttisme . . . 62
5.0 Die Metodistiese weg tot geloofsekerheid 63
6.0 Die weg tot geloofsekerheid beoordeel vanuit gereformeerde gesigspunt 65

C. Die antitetiese aspek van geloofsekerheid, te wete twyfel:
1.0 'n Bespreking van twyfel is wenslik . 72
2.0 Benadering 73
3.0 Wat is twyfel? 73
3.1 Twyfel in die algemeen 73
3.2 Wat is religieuse twyfel? . . . 76
3.3 Verskillende vorme van twyfel . 78
4.0 Hoe ontstaan twyfel? 83
5.0 Waartoe lei die twyfel? 84
6.0 Waardeur word godsdienstige twyfel oorwin? 86

H O O F D E E L T W E E
(DIAGNOSTIES)

HOOFSTUK III

Faktore in verband met geloof en twyfel

1.0 Die transendente faktor 89
2.0 Die tydsgees as faktor 89
2.1 'n Veranderende tydsgees 90
2.2 Die historiese ontwikkeling . . 92
2.3 Die tegniek as beheersende mag . 94
2.4 Die tyd van groot magte 98
2.5 'n Tydperk van ontkerkliking en religieloosheid 100
2.6 'n Tydperk van onsekerheid en twyfel 104
2.7 Is dit ook waar van Suid-Afrika? 105
2.8 Ontplooiing van die kwaad . . . 107
2.9 Die tydsgees intensifiseer twyfel by die jongmens 108
3.0 Die histories-pedagogiese faktor . . 111
3.1 Die gewetensklousule 111

Pagina

3.2 Invloede wat opkom uit die geestelike denkproses van die volk 114
3.3 Onkunde 115
4.0 Die psigologiese faktor 117
4.1 Die ouderdom as faktor 117
4.2 Tipologiese verskille 118
4.3 'n Verstandelike element 119
4.4 Psigiese remminge 119
4.5 Besluit 120

HOOFSTUK IV

Geloofsekerheid (en twyfel) by die student

A. Tipering 121
1.0 Die laat-adolessensie 121
2.0 Die godsdiens van die laat-adolessent 122
B. Vroeëre ondersoeke na geloof en twyfel by studente 124
1.0 Die ondersoek van R.G. Kuhlen en M. Arnold 124
2.0 Die ondersoek van G.J. Dudycha . . . 125
3.0 Die ondersoek van E. Nelson 129
4.0 Die ondersoek van N.G.M. van Doornik 133
5.0 Die ondersoek gerapporteer deur C.D. Saal 134
6.0 Die ondersoek van R.J. Rees 137
C. Eie ondersoek 140
1.0 Die doel van die ondersoek 140
2.0 Die proefpersone 141
3.0 Werkwyse 142
4.0 Betroubaarheid van gegewens 145
5.0 Duidendheid 146
6.0 'n Bespreking van die resultate van die vraelys 146
6.1 Afdeling A van die vraelys . . . 146
6.2 Afdeling B en C van die vraelys 149
6.2.1 Geloofsekerheid (vrae 1, 17 en 26) 149
6.2.2 Wonderwerke (vrae 2 en 28c) . 151
6.2.3 Gebedsverhoring (vraag 3; stellings 13 en 15) 152

Pagina

6.2.4 Sabbatsheiliging (stelling 4, vraag 27) 154
6.2.5 Skepping en ewolusionisme (stelling 5; vrae 11 en 28a) . 155
6.2.6 Hemel en hel (stellings 6 en 9) 158
6.2.7 Kerk (vrae 7, 21 en 27) . . . 159
6.2.8 Die God-mensverhouding (vraag 8; stelling 20) 161
6.2.9 Skrifgesag (stellings 10 en 12; vrae 11 en 25) 162
6.2.10 "Moeilike Christelike leerstukke" (stelling 14; vrae 24 en 28b, d, e) 164
6.2.11 Geloof in God (vraag 16; stelling 19) 167
6.2.12 Seks (stelling 18) 168
6.2.13 Die gesag van die ratio (stelling 22) 170

D. Algemene samevatting 170
1.0 Die twee geslagte ten opsigte van geloofsekerheid 171
2.0 Jaargroepe ten opsigte van geloofsekerheid 171
3.0 Onderwysersopleiding en geloofsekerheid 172
4.0 Die stand van geloofsekerheid by Afrikaanse onderwysstudente 173

H O O F D E E L   D R I E
(PEDAGOGIES)

HOOFSTUK V

Geloofsekerheid vanuit pedagogiese gesigspunt met besondere verwysing na onderwysersopleiding

A. Die verband tussen geloofsekerheid en onderwys:
1.0 Ter oriëntering 174
1.1 Geloof en wetenskap 174
1.2 Christelike wetenskap en geloofsekerheid 176

Pagina

B. Die implikasies van die verband tussen geloofsekerheid en onderwys vir onderwysersopleiding:

1.0 Die noodsaaklike rol van Christelike onderwysersopleiding ten opsigte van die ideaal van geloofsekerheid 179

2.0 Die fundamentele doel van onderwysersopleiding:

2.1 Die fundamentele doel van skoolopvoeding 180

2.2 Die fundamentele doel van onderwysersopleiding 181

2.3 Die onderwysstudent se behoefte noodsaak so 'n doel 182

3.0 'n Christelike milieu is noodsaaklik:

3.1 Die onderwysinrigting as milieu 183

3.2 Onderwysersopleiding en die tydsgees 185

4.0 'n Christelike grondslag is noodsaaklik:

4.1 Waarom so 'n grondslag noodsaaklik is 186

4.2 Wetgewing in verband met onderwysersopleiding moet so 'n grondslag moontlik maak 186

5.0 'n Christelike keuringsgrondslag noodsaaklik:

5.1 Gewetensdwang 'n gevaar vir die geloof 188

5.2 'n Vinculum of keuringsgrondslag 190

5.3 Die Christelike dosent 190

6.0 Die inhoud van onderwysersopleiding:

6.1 Die sekulariserende effek van "neutrale" onderrig mag nie die ideaal wees nie 191

6.2 Die geloofsekerheidsideaal stel bepaalde eise aan die kurrikulum:

a) Die kurrikulum moet uitdrukking van die Christelike lewensfilosofie van die opleidingsinrigting wees . 193

Pagina

b) Godsdiensonderrig 194

c) Christelike vakwetenskaplike onderrig 196

d) Christelike wetenskapsleer . 198

7.0 Aspekte van die organisasie van onderwysersopleiding in die lig van die ideaal van geloofsekerheid:

7.1 Geleentheid vir kerklike aktiwiteite 203

7.2 Die "te veel" in onderwysersopleiding 204

7.3 Sielkundige dienste 205

HOOFSTUK VI

Godsdiensonderrig in onderwysersopleiding in die lig van die problematiek van geloofsekerheid

1.0 Taakstelling 207

2.0 Doel en aard: 207

2.1 Die doel by kerk en kollege . . 208

2.2 Geloofsekerheid - 'n bereikbare doel vir Godsdiensonderrig of 'n onbereikbare hersenskim? 210

2.3 Gevolgtrekkings 212

3.0 Metode en benadering in die lig van die ideaal: geloofsekerheid:

3.1 Die metodiek is van betekenis vir die verwesenliking van die doel 213

3.2 Die metodiek van Godsdiensonderrig moet op 'n Christelik-opvoedkundige psigologie berus 213

3.3 Tradisionele benaderinge in verband met die problematiek van geloofsekerheid beoordeel . . . 215

3.3.1 Die metode van bewyslewering . 215

3.3.2 Die metode van ervaring . . . 216

3.3.3 Die metode van bevinding . . . 217

3.3.4 Die metode van die Hernhuttisme 217

3.3.5 Die Metodistiese metode . . . 217

Pagina

3.4 Moderne vereensydiginge in die Godsdiensonderrig:
3.4.1 Die intellektualistiese benadering 218
3.4.2 Individualistiese vroomheidsonderwys 219
3.4.3 Rasionalisties-modernistiese onderrig 219
3.5 Die gereformeerde weg 221
3.6 Die benadering gesien vanuit die eise wat die student stel:
3.6.1 'n Begrypende benadering is noodsaaklik 223
3.6.2 'n Aktualiserende benadering . 224
4.0 Die inhoud van Godsdiensonderrig in die lig van die ideaal: geloofsekerheid 225
4.1 Die leerstof:
4.1.1 'n Algemene inleiding tot die Bybel 225
4.1.2 Bybelse Aardrykskunde, Oudheidkunde en Opgrawings . . . 225
4.1.3 Openbaringsgeskiedenis en kerkgeskiedenis 226
4.1.4 Die Christelike geloof 227
4.1.5 'n Studie van Bybelboeke . . . 229
4.2 Leerstofverspreiding 230
5.0 Die dosent in die lig van die ideaal: geloofsekerheid:
5.1 Die verband tussen die aanvaarding van die waarheid en die brenger daarvan 230
5.2 Vakkundige bekwaamheid 230
5.3 Pedagogiese bekwaamheid 232
5.4 'n Getuigende oortuiging 232
5.5 Die geroepenheid van die Bybeldosent 233

HOOFSTUK VII

Samevatting en aanbevelings vir verdere ondersoek 235

Bronnelys 237

BYLAES

I: Tabel A - geloof, ongeloof en twyfel by agttienjariges uitgedruk in persentasies.

II: Tabel B - geloof en twyfel by junior en senior studente: 'n herinterpretasie van Dudycha.

III: Skrywer se vraelys.

IV: Die kerkverband van onderwysstudente.

V: Tabel C - 'n Vergelyking van positiewe geloof, twyfel en negatiewe geloof by 1/3, 2/3, 3/3 en 4/4 Afrikaanse onderwysstudente: die resultate van bylae III.

VI: Grafieke: ontwikkelingskurwes vir twyfel, positiewe geloof en negatiewe geloof.

VII: Skrywe (wat vraelyste vergesel het) aan toesighouers.

VIII: Summary of contents.

Dankbetuiging

1. Soli Deo Gloria!

2. Aan prof. dr. B.C. Schutte, dekaan van die fakulteit Opvoedkunde, my besondere dank vir sy stimulerende en kritiese studieleiding.

3. Aan prof. dr. S.J. van der Walt, gereformeerde dogmatikus, my opregte dank vir sy leiding - in die besonder by die teologiese aspek van die verhandeling.

4. Aan Martie baie dankie vir die volgehoue belangstelling en aanmoediging en die vele opofferings wat sy haar getroos het.

5. Aan: my suster, mev. A.M. Bongers, hartlike dank vir die keurige tikwerk;
my kollega, mej. J.A. Gous van die Departement Afrikaans aan die Goudstadse Onderwyskollege, opregte dank vir die taalkundige versorging.

Probleemstelling ter inleiding

1.0 Dit het die skrywer van hierdie verhandeling opgeval dat die inherente onstabiliteit van die adolessent nie bevorderlik is vir die Bybelse ideaal van geloofsekerheid nie en dat hy as Bybeldosent hom moet verantwoord ten opsigte van drie hoofsake in verband met genoemde probleem:

a) Wat geloofsekerheid is - 'n vraag wat dogmaties beantwoord moet word.

b) Wat die situasie betreffende geloofsekerheid by die student is, in kort: sy geloofsproblematiek - 'n vraag wat diagnosties beantwoord moet word.

c) Watter implikasies (i) die ideaal van geloofsekerheid en (ii) die werklikheid van die onderwysstudent se geloofsproblematiek vir Godsdiensonderrig in onderwysersopleiding het - 'n vraag wat pedagogies beantwoord moet word.

2.0 By beantwoording van die vraag wát geloofsekerheid behels en by besinning oor die weg tot en antitese van geloofsekerheid stel skrywer hom op die gereformeerde, besonderlik Calvinistiese standpunt. Hierdie dogmatiese besinning oor geloofsekerheid (hoofstuk I) en oor besondere aspekte daarvan (hoofstuk II) vorm hoofdeel EEN van die verhandeling.

3.0 Hoofdeel TWEE is die diagnostiese antwoord op die vraag na die geloofsproblematiek van die student. Faktore wat verband hou met geloof en twyfel moet vasgestel word (hoofstuk III); daarna (in hoofstuk IV) volg bespreking van ondersoeke (waaronder skrywer se ondersoek) na geloof en twyfel by die student, besonderlik die onderwysstudent.

4.0 In hoofdeel DRIE, die pedagogiese, moet die implikasies wat die ideaal, geloofsekerheid (hoofdeel EEN) en die werklikheid soos gediagnoseer in hoofdeel TWEE vir onderwysersopleiding in die algemeen en vir die vak Godsdiensonderrig in die besonder het, nagegaan word.

5.0 Die verhandeling oor die gestelde probleem val dus uiteen in drie hoofdele elk bestaande uit twee hoofstukke. Die eerste hoofstuk is by elk van die hoofdele 'n algemene en die tweede hoofstuk 'n besondere studie van die onderhawige terrein:

<u>Hoofdeel EEN</u> (Dogmaties)

Algemeen:	Hfst. I:	Geloofsekerheid volgens gereformeerde standpunt.
Besonder:	Hfst. II:	Besondere aspekte van geloofsekerheid.

<u>Hoofdeel TWEE</u> (Diagnosties)

Algemeen:	Hfst. III:	Faktore in verband met geloof en twyfel.
Besonder:	Hfst. IV:	Geloofsekerheid (en twyfel) by die student.

<u>Hoofdeel DRIE</u> (Pedagogies)

Algemeen:	Hfst. V:	Geloofsekerheid vanuit pedagogiese gesigspunt met besondere verwysing na onderwysersopleiding.
Besonder:	Hfst. VI:	Godsdiensonderrig in onderwysersopleiding in die lig van die problematiek van geloofsekerheid.